

POGLAVLJE 1

ARHETIPOVI: NOVA UNUTRAŠNJA MREŽA

Kada bih vam rekla: Vidiš li onog čovjeka tamo? On je moj junak ili Ona žena je savršena majka, sigurna sam da biste točno razumjeli što vam poručujem o dvoje ljudi koje nikada prije niste upoznali. Sa samo tri riječi – *junak* i *savršena majka* – u vama bih pobudila dva čitava dosjea mitova i simbola koje vi spontano povezujete s tim pojmovima. Ti ljudi mogu u samo nekoliko sekundi prestati biti stranci. Zamišljate ih u pričama, bajkama i svojim vlastitim sjećanjima. Onaj muškarac bi vam odmah mogao početi izgledati poput iznimno snažnog junaka koji se može suočiti sa svakim protivnikom. Iako ne znate ništa o njemu, smjesta biste mu vjerovali. Na poslijetku, junaci nikada ne iznevjere ženu koju idu spasiti – barem ne u bajkama koje poznajemo i volimo, zar ne?

Junak bi mogao biti poput usamljenog jahača: samotnjak, strastven, vjeran muškarac koji bi svaku ženu mogao oboriti s nogu. (Kako bi inače bio pravi junak kada bi zavodio više žena?) Svaka žena želi vlastitog junaka. Od starih grčkih ratnika poput Herkula, Odiseja i Ahila preko legendarnih likova poput Robina Hooda i Hrabrog srca do današnjih stvarnih junaka poput američkih marinaca koji su riskirali

vlastite živote kako bi uhvatili Osamu bin Ladenu, mi smo opčinjeni njihovim pothvatima. A sada smo u redove junaka dodali i junakinje kojima se divimo, poput suvremenih ekoratnica Karen Silkwood i Erin Brokovich. Njihova snaga je moralnost i hrabrost.

Junaci i junakinje su najpopularniji filmski likovi našeg doba. Snimite film o Batmanu, Spidermanu ili Wonder Woman i on će u prvom tjednu prikazivanja zauzeti prvo mjesto na kino-blagajnama. Zašto? Razlog je jednostavan: ne samo da volimo naše junake i junakinje, mi ih i *trebamo*. Društvo bez junaka je poraženo društvo. Oni su naše ikone moći i svijetu predstavljaju simbol moći i nepobjedivosti nacije kojoj pripadaju.

I vi imate barem jednog junaka. Ako nemate, onda čeznete za njim. Možda ne očekujete da ćete u stvarnom životu upoznati junaka iz stripova. Ipak, većina ljudi na popisu potreština za sretan i siguran život ima želju za nekim na koga se može osloniti i tko će spasiti svaku situaciju. Naravno, u psihološkom, a ne doslovnom smislu. Svi-ma nama je zajednička ta potreba za junacima jer je ugrađena u našu emocionalnu DNK. Ono što zovemo *ljudskom prirodom* je također naša *arhetipska priroda*. Određene osobine i vrline su prirodene ljudima: briga za druge, zaštita mladih, odanost, sposobnost za ljubav, potreba za zaštitom doma i obitelji. A sve te urođene ljudske osobine predstavljene su arhetipovima. To su univerzalni, neosobni obrasci utjecaja koji prebivaju u kolektivnom nesvjesnom, odnosno u psihi ljudske vrste koju svatko od nas dijeli sa svim ostalim ljudskim bićima.

Promotrimo arhetip *savršene majke*. Ženu o kojoj govorim ne morate upoznati da biste je zamislili u svojoj mašti. Riječi *savršena majka* imaju veliku snagu, osobito u našem društvu gdje taj arhetip iskorištavamo u komercijalne svrhe. Čim vam netko kaže da je neka žena savršena majka, smjesta ćete zamisliti savršenu kuharicu koja vodi lijepo i uredno kućanstvo, koja pomaže svojoj djeci da riješe zadaću, pohađa sve njihove sportske utakmice, sluša o njihovim problemima, ugošćuje njihove prijatelje i peče kekse. Čak i ako vam riječi *savršena majka* pobuđuju bolna sjećanja na loše djetinjstvo, u vašoj psihi je i dalje duboko usađena projekcija idealne majčinske figure.

Na koji način nam onda riječi *junak* i *savršena majka* prenose toliko vizualnih, emocionalnih, intelektualnih i mitskih informacija? One nose veliku moć zato jer su arhetipovi, moćni psihički obrasci nesvjesnog uma. Iako su arhetipovi kolektivni simboli koje imaju svi pripadnici određene kulture, oni nam se mogu obraćati i osobno. U tom slučaju su to osobni arhetipski obrasci koji su temelj naših uvjerenja, nagona, motivacije i djelovanja. Oni utječu na sve odnose koje imamo s drugim ljudima. Arhetipovi su slike moći s kojima se poistovjećujemo u djetinjstvu. Arhetipovi sportaša, umjetnika, glumca, princeze, na žalost čak i žrtve ili vampira predstavljaju složene zbirke priča i mitova koje zamišljamo da se nekako odvijaju i u našim vlastitim životima. Privlače nas filmovi, knjige i videoigre s likovima koji predstavljaju naše simbole moći. Male djevojčice se oblače poput princeza ili Wonder Woman, a mali dječaci kao Batman ili ratnici. Poistovjećivanje s arhetipovima započinje vrlo rano.

Kako odrastamo, nastavljamo oblikovati svoje živote oko tih simbola. Tako nesvjesno živimo naše arhetipove. Arhetipove smatram našim energetskim prijateljima. Već od rođenja živimo arhetipske obrasce koji su aktivni u našoj psihi. Ljudska bića vole obrasce – oni nam daju osjećaj životnog reda. U našem svijetu neprestano tražimo obrasce, osobito u ljudima. Intuitivno znamo da ćemo razumijevanjem tuđih obrazaca ponašanja razumjeti i odnos tih osoba prema sebi, životu i nama. Primjerice, neku osobu ćemo bolje razumjeti ako znamo da je ona u biti intelektualac; to će nam objasniti zašto voli strane filmove i životopise velikih povijesnih osoba. Cijenimo što naši prijatelji znaju da imamo arhetip sportaša jer tako razumiju da je svakodnevna tjelovježba neophodna za naše tjelesno, duševno i emocionalno blagostanje. Tjelovježba je nešto više od hobija; to je dio srži našeg bića.

Iako toga možda niste svjesni, i vi ste već u djetinjstvu procjenjivali arhetipove drugih ljudi. Samo što vjerojatno mislite da se tu radi o procjenjivanju ili osuđivanju osobe. Promatranje ljudi se uvijek svodi na “čitanje arhetipskog obrasca moći” – procjenjivanja stranaca i skupljanja informacija o njihovim životima. Promatranjem tražite ono

što ja zovem arhetipskim “zabavnim činjenicama”. To su uobičajene osobine koje su siguran pokazatelj ponašanja neke osobe. Buntovnik ima tetovaže kojima pokazuje svoju odvažnost. Vampir svojim izgledom kao da govori da traži nekoga čijom bi se energijom hranio. Kraljicu ćete, naravno, gotovo uvijek bez pogriješke prepoznati. Isto vrijedi i za slatkicu. Međutim, dobrog samaritanca je malo teže uočiti. Nikada ne znate kako će dobri samaritanac izgledati. U biti, to je jedna od značajki tog arhetipa. Mi neprekidno razvijamo te mentalne slike o ljudima i stavljamo ih u naš spomenar arhetipova.

Ljudi spontano čitaju arhetipove drugih ljudi; to je prirodni dio našeg sustava za preživljavanje koji se temelji na intuiciji. Vjerujemo obrascima koji su nam poznati. To znači da arhetipove intuitivno prepoznajemo. Kada nekoj osobi ne vjerujemo, to znači da nismo još prepoznali njezin arhetip ili smo već prije susreli nekoga s tim arhetipom i ne sviđa nam se ponašanje tog arhetipa.

Jezik arhetipova nam je urođen jednako kao i sposobnost pužanja, hodanja i komuniciranja. Arhetipovi, simboli i mitovi su dijelovi naše intuitivne inteligencije. Ljudi su po prirodi intuitivna bića. To čulo nam je potrebno za vlastito preživljavanje. Reakcija “bori se ili bježi” ili djelovanje na temelju predosjećaja primjeri su urođene intuitivne inteligencije na koju se neprestano oslanjamo. Slično tome, vi intuitivno osjećate ili čitate arhetipove iako možda niste niti svjesni da imate urođenu sposobnost razumijevanja jezika mitova i simbola. Ipak, sjetite se da se jezik vaše mašte sastoji od mitova i simbola, a maštanje je jedan od prvih jezika dječjeg uma. S maštom i snovima se susrećemo prije nego s logikom i razumom.

Sa svijetom mitova ste bili u dodiru prije nego što ste naučili pisati i čitati o njemu. Imali ste nevidljive prijatelje i zamišljali da idete u škole za čarobnjake. I to je za vas bila stvarnost, barem neko vrijeme. Iako kao odrasla osoba shvaćate da ta mitska mjesta ne postoje u fizičkom smislu, u vašoj psihi vas ona još uvijek privlače. Ona predstavljaju vaš sveti duševni prostor, vaš osobni arhetipski teritorij.

Jezik arhetipova je univerzalni jezik ljudske duše. On nas na psihičkoj razini ujedinjuje putem onoga što je švicarski psihijatar

Carl Jung nazvao kolektivno nesvjesno. Jung je arhetipove smatrao osnovnim navigacijskim uređajem psihe. Oni predstavljaju most između svjesnog i nesvjesnog uma i mogu nam pomoći da postanemo cjelovita ljudska bića.

On je također uočio da se arhetipovi često pojavljuju u skupinama. To objašnjava različitost načina izražavanja nekog arhetipa ovisno o pojedincu. Primjerice, poznajem jednu ženu s vrlo snažnim arhetipom umjetnika. Ona je njegovala svoj umjetnički dar još od djetinjstva. Stoga je u svoju "kožu umjetnice" ušla spontano i lako. Sve što čini ima neku umjetničku notu, od toga kako se oblači do toga kako postavlja stol za jelo. Ona doista živi u skladu sa svojim arhetipom umjetnika i uopće ne razmišlja o tome.

Međutim, znam još jednog čovjeka kod kojeg je arhetip umjetnika pomiješan s drugim arhetipskim obrascima. Tako se kod njega oblikovala posve različita osobnost. Svoje djetinjstvo je, za razliku od naše prve umjetnice, proveo u neimaštini. Stoga je ovaj umjetnik poprimio značajke gladnog umjetnika. Tu su značajku arhetipa umjetnika proslavili slikari poput Toulouse-Lautreca ili van Gogha. Taj čovjek nije bio sposoban posve vjerovati u svoj umjetnički dar pa je patio od manjka samopouzdanja. Tako se povukao u arhetip krhkog djeteta. Arhetipovi krhkog djeteta i gladnog umjetnika su se u njemu udružili i stalno stvarali priče koje su mu uzrokovale strahove. Te priče su se u njemu vrtjele neprestano poput nekog zvučnog sustava koji nije mogao isključiti. Tako je dobivao poruke da ne može preživjeti u svijetu kao onakav nadareni umjetnik kakav je nekada mislio da će postati. Na kraju se vratio kući i počeo raditi kao soboslikar i pomoćni radnik. Kako bi mogao plaćati svoje račune, morao je promijeniti svoj unutrašnji mit, odnosno priču koju si je pričao o tome tko on "doista" jest i što mu se događa. Sada si je počeo govoriti da će ličiti kuće samo toliko dugo dok ne uštedi dovoljno novca da upiše umjetničku akademiju. Dok god su arhetipovi gladnog umjetnika i krhkog djeteta upravljali njegovim unutrašnjim mitovima, nije mogao napustiti dom. Mitovi koje sadrže naši arhetipovi su toliko moćni. Ipak, uvijek je imao mogućnost da obnovi nadarenog umjetnika u sebi. Jedina

stvar koja ga je u tome sprječavala bio je njegov strah da nije dovoljno nadaren kako bi preživio među konkurencijom u svijetu umjetnosti. Arhetipovi će se uvijek očitovati na jedan ili drugi način. U njegovom slučaju je ličenje kuća poslužilo kao odmorište dok ne skupi hrabrost da krene dalje.

NOVA UNUTRAŠNJA MREŽA

Ono što je Jung zvao kolektivnim nesvjesnim ja zovem našom unutrašnjom mrežom ("Inner-net"). To je brza psihološka mreža koja nas povezuje sa svim drugim ljudima pomoću velikog sustava arhetipova. Svaki arhetip predstavlja pojedini računalni program koji ima vlastite mitove i vlastito skladište simbola i kulturalnih legendi koje se povezuju sa svakim od tih mitova.

Sada zamislite Zemlju i milijarde crta koje se isprepliću na njezinoj površini. One služe kao brza mreža koja prenosi svu ljudsku psihičku aktivnost beskonačno velikom brzinom. Svaka misao, osjećaj, osjet i ljudska vibracija se istoga trenutka prenosi tom arhetipskom mrežom. Time se posredno prenosi jedna zajednička značajka ljudskog iskustva: moć. Sve što činite, govorite, mislite, računate, promatrate ili nosite, provodite posredstvom moći vašeg uma. Moć je jedini sastojak koji je zajednički svakom vašem ljudskom djelovanju, od trenutka vašeg rođenja do trenutka vaše smrti. Sve se u vašem životu događa zbog moći, a sva se ta moć kreće kroz tu arhetipsku mrežu.

Razmislite o tome kako donosite pojedine odluke i zašto se ponašate tako kako se ponašate. U biti, sve odluke donosite tako što razmatrate učinke na vašu moć. Hoće li me ono što kažem ili učinim u ovom trenutku osnažiti ili oslabiti? Trebam li šutjeti? Govoriti? Biti iskrena? Trebam li poslušati svoju intuiciju ili potražiti još informacija? Što mi je sada najbolje činiti? Nešto tako jednostavno poput odluke hoćete li potražiti drugo mišljenje u svezi restorana koji vam je prijateljica preporučila može biti zastrašujuće. Većina ljudi razmišlja ovako: *Bolje je samo se složiti i slijediti skupinu.*

Međutim, zašto sve svodimo na računanje moći koja se prenosi energetsom mrežom? Zato jer smo svi povezani, svi smo dio iste mreže života. Pri rođenju smo već spojeni s tom energetsom mrežom moći. Na svijet stižemo s istinama i mudrošću svojstvenom ljudskom iskustvu. To je ono što znamo u sebi, poput našeg dubokog razumijevanja dobra i zla. To je zapisano u našoj staničnoj DNK. Ipak, tih istina iz DNK nismo svjesni od rođenja. Postepeno ih postajemo sve svjesniji kako odrastamo. To je sveto znanje koje treba probuditi, promućkati iznutra i prepoznati pomoću intuicije, a ne pomoću razuma. Ako ste se ikada pitali što je istinska svrha vašeg života ili ste si ikada rekli Moram saznati što mi je doista važno u životu, onda ste već započeli taj proces. Te unutrašnje pobude su poziv na buđenje, na potragu za vašim pravim ja.

Ljudima su privlačne priče o prastarim junacima koji su se odvažili na arhetipsko putovanje junaka. To je simbol pothvata za otkrivanjem svog pravog ja. Dok tražite put do svetog znanja o tome tko ste zapravo vi, stječete osobnu moć. To je temelj istinskog samopouzdanja, sveti gral duhovne potrage.

Na trenutak razmislite o pitanju oko kojeg sam napisala ovu knjigu: *Tko ste doista vi?* Svi se mi mnogo puta i na mnogo načina tijekom života pitamo *Tko sam ja?*, ali potreban nam je pravi jezik da bismo iskopali odgovore duboko iz nas samih. Postavljamo si to pitanje jer zapravo nastojimo dokučiti zbog čega smo dobili dar ovog života: *S kojim razlogom sam rođena?* To pitanje je arhetipska prekretnica u našoj želji da bolje spoznamo sebe same. To je simbol sazrijevanja kada se više ne određujemo prema onom što *posjedujemo*, već prema onom što možemo *učiniti* ili *biti* ili *pridonijeti*. Ima li u meni umjetnice? Jesam li rođena da budem vizionar? Da biste saznali višu istinu o sebi, morate putovati u svoju unutrašnjost na krilima svojih arhetipova.

POVEZIVANJE S ARHETIPOVIMA I UNUTRAŠNJOM MREŽOM

U ovoj knjizi vam predstavljam unutrašnju mrežu i deset arhetipskih obrazaca koji su odraz trendova moći našeg doba: odvjetnik, umjetnik/stvaratelj, sportaš, njegovatelj, ljubitelj mode, intelektualac, kraljica/direktor, buntovnik, duhovni tragatelj i vizionar. Svaki od tih arhetipova je predstavnik obitelji arhetipova, odnosno skupine arhetipova sličnih obrazaca. Te općenite obitelji arhetipova odnose se i na muškarce i na žene. Njegovatelj je, primjerice, vodeći član obitelji arhetipova povezanih s njegom. Ona uključuje i arhetipove majke, spasitelja, učitelja, iscjelitelja i prijatelja. Slično tome, buntovnik potječe iz obitelji arhetipova koja uključuje i disidenta, ratnika i junaka. Svim članovima određene obitelji arhetipova je zajednički određeni skup značajki, ali između članova postoje i male razlike koje često zbunjuju. Ljudima je, primjerice, često teško razlikovati između iscjelitelja i spasitelja jer obojica imaju potrebu pomoći onima kojima je pomoć potrebna. Međutim, za iscjelitelja je svojstvena inicijacija iscjelitelja koja je poznata i pod imenom putovanje ranjenog iscjelitelja. To putovanje ne spada u arhetip spasitelja. (Nemaju svi arhetipovi putovanje inicijacije. Inicijacija je sveti obred koji je svojstven arhetipovima koji imaju neku svetu ulogu poput iscjeljivanja.) Putovanje ranjenog iscjelitelja je važna inicijacija koja vam možda zvuči poznato.

Putovanje ranjenog iscjelitelja počinje “ranom”. Rana se može pojaviti u obliku teške nesreće, bolesti ili životnih okolnosti zbog kojih osoba može izgubiti gotovo svu svoju imovinu. Tako joj ostaje samo izbor hoće li se srušiti pod tim teretom ili će “podići svoj krevet i početi hodati”. Rana ostavlja ranjenom iscjelitelju izbor hoće li nešto učiniti ili umrijeti. Time osobi nudi priliku da posve preobrazi svoj odnos prema moći. Do toga trenutka je definirala moć kao nešto vanjsko – status, novac, slava, sigurnost i uvjerenje u vlastitu nepobjedivost. Rana uništava iluziju da išta od toga predstavlja istinsku moć i razotkriva prazninu, ono lažno obećanje definicija vanjske moći. Ranjeni iscjelitelj ima izbor da se riješi svih svojih starih uvjerenja o moći i

zemaljskoj sigurnosti i da otkrije alternativnu paradigmu iscjeljivanja. Počinje shvaćati da ranu može iscijeliti samo kroz potpuno partnerstvo sa svojom dušom.

Ovo objašnjava činjenicu da su mnogi ranjeni iscjelitelji doživjeli čudesni oporavak od bolesti i situacija koje bi druge ljude poslale u grob. Nakon što ranjeni iscjelitelj iz svoje nevolje izađe iscijeljen, ima moć da drugima pomogne iscijeliti njihove rane.

DESET ARHETIPOVA

Deset arhetipova iz ove knjige su nositelji osnovnih obrazaca moći koji određuju današnje žene, uključujući i njihovu unutrašnju borbu sa stjecanjem osobne moći. Prije deset godina bi popis glavnih arhetipova bio drukčiji, a za deset godina će se vjerojatno isto promijeniti. Međutim, u svijetu kakvog danas poznamo suvremena žena se vjerojatno smatra poslovnom ženom. Ako se ne smatra poslovnom ženom, onda na sebe gleda kao na osobu koja traži svoje mjesto u svijetu. Trenutna definicija *Poslovne žene* ne obuhvaća samo žene koje su zaposlene u nekoj tvrtki ili ordinaciji, nego i sve žene koje su svladale neki zanat ili koje vode posao od kuće. Suvremena žena vjerojatno sebe smatra i njegovateljicom, neovisno o tome je li majka ili nije. Taj njezin arhetip možda u sebi ima notu buntovnika zato jer se mora prilagoditi životu u svijetu koji je toliko različit od svijeta u kojem su živjeli prethodni naraštaji žena. Postoje i žene u kojima se arhetip buntovnika očituje punom silom. Mnoge žene danas osjećaju poziv da učine pozitivnu promjenu u svijetu, kao odvjetnice koje zastupaju svoju zajednicu ili kao aktivistice za zaštitu okoliša. To je arhetip koji se tek nedavno oblikovao u kolektivnom nesvjesnom. (Majka Priroda nekoć nije trebala ljude da je zastupaju u političkim krugovima, ali ovo su drukčija vremena u kojima danas živimo.) Žene vizionari danas igraju veću ulogu kao pokretači društvenih promjena. A postoji i više žena sportašica jer su dobar izgled i tjelovježba postali važne vrijednosti u današnjem svijetu. Kako se društvo mijenja, mijenjaju se i arhetipski obrasci koji vladaju našom unutrašnjom mrežom. Oni mi-

jenjaju naše definicije ljepote, moći i životnih ciljeva. Današnji arhetip ljubitelja mode nam, primjerice, ukazuje na načine kako se možemo dobro osjećati pravim odabirom odjeće, šminke, frizure i cipela.

Osim što su odraz suvremenih tema moći, deset arhetipova iz ove knjige su utjelovljenje teških osobnih izazova s kojima je suočena suvremena žena. Osobni izazovi pripadaju području arhetipova jer oni također potječu od naših arhetipskih obrazaca. Nitko se ne rađa sa zdravom mjerom samopouzdanja pa ipak naša količina samopouzdanja određuje sve što činimo u životu. Žene su osobito te koje trebaju razviti taj unutrašnji osjećaj moći i osobnog identiteta. Bez te neophodne srži koju čini samopouzdanje nećete biti sposobni čuti glas svoje intuicije. Nećete vjerovati intelektualcu u vama koji radi na novim idejama. Isključit ćete ljubitelja mode u sebi dok vam u maštu šalje ideje za stvaranje nove linije odjeće ili nakita. Odbacit ćete upute ili savjete intuicije kao da su noćna mora uz pomisao *Nikada ne bih to mogla učiniti. Što ako doživim neuspjeh?* ili neku drugu ispriku koja se javlja zbog niskog samopouzdanja. Rijetke sile u životu imaju pozitivni autoritet istinskog samopouzdanja ili negativni učinak manjak samopouzdanja.

Arhetipovi komuniciraju na fizičkoj razini kroz predosjećaje i intuitivne uvide od kojih vam se ježi koža ili kroz druge fizičke osjete. Ja znam čitati tečni jezik svoje vlastite intuicije zato jer mi ti unutrašnji osjeti ne stvaraju neugodu. Oni se ne kose s mojih pet osjetila, već se savršeno nadopunjuju. Moj intelekt se oslanja na moju intuiciju i čini s njom savršeno skladno partnerstvo.

Arhetipski obrasci se očituju na svakom području vašeg života. Stoga je važno otkriti kako se oni odražavaju na vaše svakodnevne odluke i navike. Vaši arhetipovi utječu na način kako trošite novac i na to što ćete kupiti, a što nećete. Oni utječu na kakvoću vaših odnosa i određuju tko će vam biti privlačan i zašto. A utječu i na probleme koji se ponavljaju: svađe koje su uvijek iste, teškoće na poslu koje se neprestano pojavljuju i druge obrasce koji se ponavljaju. Sve što se ponavlja, znak je da u vašem životu djeluje neki arhetip.

I, konačno, deset arhetipova opisanih u ovoj knjizi su odraz kolektivnih mitskih izazova našeg vremena. Danas su nam više nego ika-

da potrebni vizionari kako bismo osmislili nove energetske modele, nove tehnologije i nove načine suradnje s našim okolišem. Duhovni tragatelji se također mijenjaju s vremenom. Za žene i muškarce koje privlači duhovni život čitav svijet je novi oblik samostana. Današnji duhovni praktičari često svoj rad smatraju pozivom, bez obzira na kojem području radili. Zajedno sa sportašem, odvjetnikom, umjetnikom/stvarateljem, njegovateljem, ljubiteljem mode, intelektualcem, kraljicom/direktorom i buntovnikom oni čine uravnoteženi prikaz suvremene obitelji arhetipova.